

DISPUTATIO MEDICA,
INAUGURALIS,

DE

PNEUMONIA.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

JOANNES SHEPHERD, A. M.

SCOTUS.

Soc. Med. Edin. Soc.

Prid. Id. Septembris, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M, DCC, LXXVI.

DISPUTATION MEDICA

IN AMO 1785

JACOBO BARTLETT

P. N. T. U. M. O. N. I. A.

ANNO 1785

ANNO 1785

D. GUILLELMO ROBERTO

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

ACADEMIAE MEDICAE

JACOBO BARTLET,

A R M I G E R O,

Viro ingenio,

Rerum prudentia, et probitate;

Æstimabili,

Spectatae in se amicitiae,

Has studiorum primitias

Dicatas voluit

JOANNES SHEPHERD.

JACOBO BARTLETT

A. R. M. I. G. E. R. O.

Vino ingenuo

Retum prout et prout

Edimburgh

Specimen in le amide

Has Rudolphum prout

Dicant vult

JOANNES SHEPHERD

DISPUTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

PNEUMONIA.

PULMONUM, et circa hos locorum, inflammationem in plures species nosologiæque, pro variante ejus sede, diviserunt, et singulis propria nomina dederunt. Quod utique sine causa fecisse videntur, siquidem neque internæ affectioni symptomata certa ita respondent, ut inde talia discrimina petantur, neque proprietates propositæ proprii quicquam in medendi ratione requirunt.

Ei inflammationi, quæ pleura costas contegens affecta existimabatur, Pleuritis vocabulum datum

A

est.

est. Quam ut aliquando affici damus, ita raro id fieri, multoque saepius pleuram, summos pulmones contegentem, affectam, omnia symptomata, quae illius affectioni tribui consuerunt, efficere, cumque illa vel maxime afficitur, nunquam solam aut sine hac affici, contendimus.

Quae vero inflammatio ad neutram hanc membranam attinere, sed a pulmonum parenchymate, seu tela cellulari, incipere, et ibi potissimum sedere, credita est, ei Peripneumoniae nomen datum. Verum, an ulla inflammatio acuta, morbus ullus qui sic nuncupatus sit, id est, phlegmasia ulla, ab hac origine sit, jure dubitandum est. Verique similis est, tam hanc, quam omnem inflammationem acutam, in parte membranosa primum existere, quod ita esse, externamque pulmonum membranam, aut pleurae partem aliquam, semper affectam fuisse, incisa cadavera docent. Quod, si tum in jecoris, tum in cerebri, tum in pulmonum parenchymate, inflammationis post mortem vestigia quando sunt reperta; id factum videtur, ubi nullo signo evidentiore inflammatio intus potuerat explorari, morbusque longus aliquis, et non phlegmasia, fuerat.

Porro, symptomata quaedam reliquis casibus, seu, ut iis videbatur, speciebus insolita, aut ab iis aliena,

aliena, nempe delirium, risus Sardonicus, alique motus convulsivi, speciem, a relatis diversam, dare, et ab ejus pleurae, quae septum transversum superius tegit, parte, potissimum inflammata, pendere, autumati sunt; eique speciei Paraphrenitidis nomen dedere. Inflammatur quidem aliquando, ut dictum est, ea pars; sed inflammata ea symptomata ita dare, ut inde constituenda morbi species sit, falsum est. Nam est, et ubi sine delirio inflammatur diaphragma, et ubi sine hoc inflammato deliratur. Cumque utrumque conjungitur, facile tamen alia et manifestior delirii causa reperitur; cujusmodi, inflammationis late per pleuram patentis, aut ipsius febris, magnitudo, aut intra cranium affectio, sunt. Febris modus facilis aestimatu est, quae, sive propria, sive, ut in phlegmasiis et aliis morbis, symptomatica, sua vehementia aut natura peculiari, sine ullo partis vitio, delirium saepe infert. Alteras hujus causas cadaverum incisio indicat,

Postremo, thoracis inflammationis speciebus duae aliae, Carditis et Pericarditis, propriis nominibus adjectae, et propriis quoque signis, palpitatione cordis et syncope, detegi posse, dictae sunt. Nec, pericardium quidem corque ipsum sine inflammatione pneumonica, si hanc pleurae partibus

bus contineas, non aliquando erosa, exulcerata, aut abscessibus vitiata, reperta sunt. Sed, cum istiusmodi inflammationes potius longarum generis essent, acutarum propriis signis non cognoscendae; et interna affectio, siquando cognoscenda suis symptomatis erat, ex alia potius origine, quam inflammatione, nasceretur; ideo a thoracis phlegmasiis alienae judicandae sunt. Neque iusta horum viscerum inflammatio, a reliquarum, de quibus relatum est, thoracis partium inflammatione separanda, hoc videtur, quod nunquam fere illa sine hac existit, communia utriusque signa sunt, et aut communis quoque curatio est, aut, si syncope et cordis palpitatio ad cor atinentis affectionis suspicionem dant, illa accuratius adhibenda videbitur.

Nullus igitur diversorum morborum notioni locus est; et, ubi ubi partium memoratarum affectio intus sedet, ea, communi inflammationis Pneumonicae seu Pneumoniae titulo, recte comprehenditur.

PNEUMONIÆ SEDES.

Sedes igitur pneumoniae est pleura latiore sensu dicta; id est, non solum ut thoracis parietes intus contegens, sed ut mediastinum componens, ut diaphragma superius, pericardium exterius, et summos circumcirca pulmones, obducens. Cujus pars aliqua ita inflammatur, ut ad alias inflammatio perferatur, et toti membranae affectionem morbosam communicet. Quo etiam nomine rejicienda eorum opinio est, qui, quasi singulae partes constantius affici, et fixo malo, solerent, per verae morbi naturae ignorantiam, plures ejus species constituerint.

DEFINITIO.

Quam varia loco affectio interna sit, sciri tamen morbus, et ab aliis omnibus distingui, his signis potest: ‘Pyrexia, spirandi difficultate, tussi, et
‘alicubi thoracis dolore*.’

HISTO-

* Cullen. Prim. Lin. cccxxiv.

HISTORIA.

Semper fere cum frigore febrili, horrore, aucto calore, crebris pulsibus, et robore imminuto, morbus est. Et, si quo in malo, quod alioquin pro pneumonia iusta habeas, neque calor neque pulsuum crebritas creverunt, pleuritis spuria, aut pleurodyne, aut capitis affectio subesse, aut alius morbi hoc symptoma esse, suspicanda sunt.

Pulsus, praeter crebritatem fere perpetuam, etiam pleni, validi, duri, citique; aliquando in aliis iisdemve alias alii et abnormes, nonnunquam, praesertim provento aut ad mortem tendente morbo, debiles, exiles, molles, et inaequales sunt; est ubi deficiunt.

Pyrexiam aliquando praecedunt, aliquando comitantur, haud raro aliquot horarum spatio subsequuntur, symptomata, deinceps plenius memoranda, praequae caeteris dolor.

Tussis, a pneumonia raro dissociabilis, major aut minor, aliquando sicca, praesertim ab initio, est. Eadem saepius, etiam ab initio, humida, sputum colore varium, nunc liquidius, nunc spissius, alias copiosius, alias parcius, aliquando per
aliquam

DE PNEUMONIA.

7

aliquam moram nullum, saepe sine sanguine, saepe eo tinctum, trahit.

Spiritus, perpetuo, maxime inter trahendum, difficilis est. Plerisque corpore in latus laborans, multis in integrum, inclinato, commodior decubitus, quem multi, nisi supini, haud pauci, nisi erecta cervice, non ferunt.

Dolor, alii aliam thoracis partem, plerisque alterutrum latus, obtinet. Dextrum latus aliquanto saepius, quam sinistrum, afficitur. Aliquando, neutro contentus ad morbi finem dolor, ab altero ad alterum latus migrat, vel ita transit, ut prius affectum non deserat. Idem, modo sub sternum aut circa hoc, modo in tergo inter scapulas, et in laterum alterutro nunc superius, nunc inferius, nunc anterius, nunc posterius, longe saepissime sextam aut septimam costam mediae fere longitudinis, vel paulo anterius, occupat. Idem, ubicunque, et praecipue si in latere, maximeque si in costa relata, sedet, multo saepius vehemens et pungens; aliquando, sed multo rarius, obscurior et obtusior, cum ponderis potius quam doloris

doloris sensu, est; immo rarissimum est, non aliquo currentis morbi tempore pungentem aut vehementem dolorem esse *. Uno potissimum loco eodem tempore figitur dolor; sed ita tamen, ut hinc a latere ad scapulas, illinc ad sternum aut claviculas, quandoque jaculetur.

DIAGNOSIS.

A morbo, qui Pneumonia Notha nuncupatur, sed revera catarrhi casus est, pneumonia, praecipue aetate et habitu aegrotantis, distinguitur. Quippe enim illa plerumque, si non semper, senectute confectos, quorum habitus crassior et laxior sit, praeque caeteris, vino et potioni spirituosae deditos †, item catarrhalia mala antepassos, aggredi solet, aut catarrho supervenire,

* Haecenus historia a disputatione, hoc ipso tempore edita, sumpta est; quia ea a gravi viro, quem aliquinquam secuturus, verbatim fere tracta est.

† Sydenh. Cap. IV. ob:

te *, neque tam dolor pectoris, quam ponderis sensus subest, et pyrexia, nunquam tanta, quantum in pneumonia, saepe omnino abest.

Ab Hepatitide, ubi haec cum ea non, ut aliquando, conjungitur, his notis plerumque sat bene discernitur in his casibus ubi pro pneumonia fallere potest; quod in latere affecto solum, hepatitide affectorum, facilis est decubitus †; quod in pneumonia tussis non sicca, sed plerumque, et semper aliquo morbi tempore, humida est; quod non adpressa desuper parte laborante dolor, ut in hepatitide saepe, augetur, quodque saepe in hac nunquam in pneumonia, singultus et vomitus incidunt.

Horum quaedam, ut tussis, ut dolor tactu augescens, et tumor externus, absentia, eandem a splenitide distinguunt.

Quam a gastritide differat, quoque modo distinguenda sit, utriusque morbi definitio † collata indicat.

A pleuritide spuria, qui morbus musculorum intercostalium est, ad rheumatismum pertinens §, pneumoniam satis discriminant, notarum modo

B memoratarum

* Morgag. de caus. et sed. morb. epist. XXI. art. 13.

† Cull. Pr. Lin. CCCLXXXVIII.

‡ Cull. G. M. G. XV. XVII.

§ Vid. Cull. G. M. G. XXII. Synon.

memoratarum quaedam ab hac alienae, illam patefacientes; nempe dolens tactu pars laborans, extrinsecus adparens rubedo, tumorque. Quo adjici potest, tussim in pleuritide spuria aut nullam, aut sine sputis esse.

Si quando, pneumonico similem, dolorem spasmus, partes musculares spiritui inservientes adficiens, creat, is ab illo pyrexiae absentia distinguitur.

In latere dolorem quoque, qui pneumonicus credi possit, vermes in intestinis excitant. A quo distinguendus utique inconstantia sua, item pulsuum tenuitate ac inaequalitate, postremo vermium supra aut infra rejectione, videtur.

Quo modo a simillimis sui morbis pneumonia dignoscenda sit, exposito;

CAUSÆ REMOTAE

Deinceps sunt tractandae. Hae aut simpliciter remotae sunt, ut cum plurimi eodem tempore morbo implicantur; in quibus omnibus seminum fuisse vix credibile est, magisque externa et multis communis noxa, quam singulorum a perfectae integritatis

tegritatis modulo aberrans, et in aliis alia, conditio incusanda. Cum saepius tamen seminium subfit, sine quo, noxae externae, aut hae sine illo, nihil valere solent; idcirco, quid

S E M I N I U M

Sit prius exposito; dein ad ejus causas; postremo, ad noxas, quae, conjuncto cum illo opere, morbum inferunt, nempe, occasionales, seu quas potestates nocentes Gaubius adpellavit, transibo.

Conditio corporis, qua aliquis pneumoniae, eadem plerumque est, qua cuilibet inflammationi, opportunus redditur; nempe firmorum simplicium cum elatere densitas, vivorum contractilitas seu irritabilitas, sanguinisque cum magno impetu abundantia; uno verbo, cum irritabilitate juncta plethora. Propria, qua pneumonia fit, conditio est, dum sic in reliquo corpore viget, in vasa pulmonalia quacumque versus, seu ibidem quacumque excitatus, impetus. Hujus rursus causa obscurior est: Sed eo spectare videtur spatii, quo sanguis vasis transit, imminutio impetus affueti impatiens.

SEMI-

SEMINIUM FACIENTIA.

Seminiū facientia ad haec sex, anni tempus, temperamentum et habitum, aetatem, sexum, conformationem, morbosque priores, redeunt. Haec omnia, tum aliis inflammationibus acutis seu phlegmasiis, tum, prae caeteris, huic iisque, quorum sedes aëri externo patentior sit, corpora opportuna, teste omnium experientia, reddunt.

Ex anni temporibus ad id maxime efficax Ver est. Quo magna coeli temperiei inaequalitas variantesque frigoris et caloris vices, pulmonibus, earum effectui praecipue objectis, in primis inimicae sunt. Ut vernum tempus nocet, ita si, quibus in regionibus similis coeli habitus, quam in aliis, magis viget, in iis, quam alibi, plus quoque periculi est. Talis Britannia est, eoque morbis inflammatoriis, maximeque hoc affectibusque pulmonalibus ei affinibus, prae caeteris locis infestatur.

Temperamentum sanguineum, fibris rigidis, eodem morbo, quam diversum, item huic affinis habitus, magis patet. Sic ‘temperamento,’ inquit Sydenhamus, ‘sanguineo praeditos prae reliquis aggreditur,

aggreditur, saepe etiam rusticos et duro jam fractos membra labore.* Nec alienus ab iis morbus est, qui duro atque impuro victui, ut fructibus leguminosis, carnibus et piscibus salitis et fumo induratis, potuique spirituosiori, praesertim vini spiritui, plus justo per vitam est assuetus. Huiusmodi sunt venatores, milites, olitores, rustici, cursores, aurigae, equisones, et id genus ex ima cavea alii*.* Quantum in temperamento et habitu consimili positum sit, ex Hippocratis aphorismo, Sect. VI. 33. ubi acidum eructantes huic non opportuni morbo dicuntur, apparet. Sub habitu plethora comprehenditur. Ideoque omnia, ad eam faciendam pertinentia, hujus loci sunt. Ea sunt victus plenus imminutaque aut suppressa profluvia excretioneseve. Victus plenus copia aut qualitate agit. Eoque lauta aeque ad effectum valet, ac minus alens, sed abundantior, materia. Haec, boni sanguinis abundantiam generando, recta plethoram facit. Et sic quidem ingesta, unde alias quoque mille malorum, nocent. Sed retenta quoque eundem effectum, nempe humorum intus abundantiam gignendo, idem praestant, eundemque plenum habitum inferunt.

* Trill. de Pleurit. Aph. XVIII. XIX.

ferunt. Retinet sic intus, alioquin excernendos, humores excretionum et profluviorum, de quibus dictum est, imminutio aut suppressio.

Quorum perspiratio quo modo imminuta aut suppressa plethoram gignat, nemo, qui praecipuam hanc plethorae otiosorum, quietumque vitae genus sequentium, causam esse reputet, potest ignorare. Quae, licet, quavis excretionem imminuta, alias augeri verum sit, cum diutius imminuta est, ut imminui jam consueverit, non per aliam, puta urinae, secretionem, ex toto suppletur. Major est, quam ut sine morbo, qualis diabetes est, omnis illo exitu auferatur. Pendensque a sanguinis circuitu, ubi hic, ut semper sub quiete sit, languescit, humor perspirabilis, neque cutis foraminibus, neque urinae viis, neque aliis quibuscumque, omnis excernitur; sed, ut pars quaedam urinae forma, alia alio exitu, corpore ejicitur, ita altera et, (ut abdominis viscerum quorundam in quieto vitae genere magnitudo fidem facit,) longe major forsitan, in communia vasa rejicitur. Hinc plenitudo illa, quae ab agilibus quietos adeo insignitur distinguit, et multorum malorum origo est, facile explicabilis. Profluvia, quae ad eundem effectum aliquid, sed non quantum vulgo creditum est, conferunt, sunt naturalia aut arte facta, sana

fana aut morbofa. Naturale et fanum fimul menftrua funt; arte factum fanguinis detractio; morbofa haemorrhoids, eruptiones cutaneae, et ulcera. Horum exficcatio quodam tenus, quatenus fcilicet ejiciendus humor retineatur, implendo, fed non fic multum, nocere potefl; quia retenti tantum non efl, quantum univerforum humorum molem, cum memorabiliore effectu, augeat, aut ei multum addat. Nocet diverfo opere retentio, cujus explicatio ab hoc loco aliena efl. De omnibus his plethorae caufis hoc dici potefl, ea quatenus impleant, id paulatim faciendo, facere, cumque subito magis agunt, caufis occafionalibus, de quibus mox dicetur, adnumeranda efl.

Item, ex aetatibus, juvenilis periculi plus adit; quia tum tonus et irritabilitas fumma funt. Ob quorum defectum fenectus et pueritia tutior efl. Quae dicta funt, quare viri quam mulieres, in morbum procliviores fint, explicant; quippe enim illi, quam hae, robuftiores habitus habent et tenfioribus fibris funt.

Conformatio ea, quae fpatium, quo fanguis in pulmonibus tranfit, imminutum ponit, viam ad pneumoniam faciat neceffe efl. Talis efl anguftia thoracis intelligitur. Cujus parietibus
arcte

arcte undique pulmones quoniam accommodantur; igitur hos exiguos ille angustus indicat. In exiguis autem pulmonibus, quorum vasa ita cum reliquis omnibus librantur, ut eos sanguinis tantum, quantum reliqua corporis, et pari temporis spatio, perfluat; hoc aequè facile, ac in amplioribus, fieri non potest. Hinc omnis libraminis mutatio, qua in pulmones impetus magis dirigitur, in tali horum statu, ad congestionem creandam erit efficacior. Estque haec conditionum supra relatarum praecipua, qua proprium pneumoniae seminium innascitur. Alteram dant

Priorum morborum effectus. Hi ejusmodi sunt, qui, aut relaxando, et sic ut vasa plus justo sanguinis recipiant efficiendo, aut liberum eorundem, quo is transire debet, spatium coarctando, agant. Illud Pneumonia ipsa prius incidens, catarrhus gravior, et ad phlegmasiam vicinior, item symptomatice variolae, maximeque rubeolae inflammatio, aut ad hanc accedens congestio; hoc tumor scirrholes, aliufve quivis pulmones occupans, et horum vasa comprimens, efficiunt. Utque pneumonia, forte incidens, vel etiam humorum in pulmonibus congestio, tuberculum intus latens, ad inflammatorium, eoque suppuratorium, statum urget, et sic phthisis pulmonalis

monalis fit seminium; ita tuberculum intus latens, pulmonum spatium imminuendo, et vasorum, quibus sanguis transfluere debet, alia delendo, alia comprimendo, invicem pneumoniae quoque seminium fit. Variola, magisque etiam rubeola, perspirationem extrinsecus supprimendo, in membranam Sneiderianam pulmonumque convertendo, et sic congestionem, in qua pneumonia posita est, dando, hanc post se trahunt. Quae, licet symptomatica sit, quo tamen modo idiopathica, et quibus ex principiis, oriatur, commode illustrat. Sic seminio et causis ejus constitutis,

CAUSÆ OCCASIONALES,

Seu eae omnes potestates nocentes, quae, latente intus seminio, suam cum hujus vi conjunctam, ad faciendum morbum, conferunt, sunt sanguinis cum impetu copiam, toto corpore et in ipsis pulmonibus, subito facientia.

Sanguinis copiam subito facientia

Ad victum lautum imminutaque aut suppressa
C humorum

humorum profluvia excretionefve, de quibus sub
feminii causis actum est, omnia referuntur.

Impetum sanguinis subito augmentia

Sunt eadem ipsa, quae copiam augment. Sed
praeter ea, sic sanguinem, tam reliquo corpore
quam in ipsis pulmonibus, percitantia, alia sunt,
quae non augendo copiam, idem agunt. Ea
omnia ad spasmus aut vim stimulatricem rede-
unt.

STIMULANTIA

Sunt victus, quatenus non copia, sed qualitate
propria stimulo est, item calor, et frigus.

Victus materia partim cibi genus, partim po-
tionis nomen est. Cibi genus stimulat aut pro-
pria actione, aut, quia perspiratu difficilior, vasis
diutius retinetur, aut quia sibi junctum stimulum
habet. Propria actione caro, et inde parata, sti-
mulant. Minus perspirabilem materiam viscida
omnia possident, quales pisces, caro fumo durata,
fructus quidam et radices, sunt. Stimulum alie-
num

num secum junctum habendo, stimulo sunt cibi five e carne, five e piscibus confecti, et falsamenta. Potiones stimulatrices sunt omnia vini genera liquoresque fermentati. Pars corporis, in quam haec omnia agunt, interior omnium, praeque caeteris, extremorum vasorum, ubi potissimum inflammatio sedet, superficies est. Ibi cum nervi, tum fibrae vasorum musculares, stimulantur. Hinc omnium vasorum tonus et contractilitas, eoque contractiones vi et frequentia, augentur: Quae diathesis inflammatoria, inflammationem omnem acutam semper comitans, est. Hinc in extremis vasis, nempe arterioliis rubris minimis, haec ipsa, et in parte laborante, ad inflammationis justae modum, adaugentur. Ad hos ultimos recessus liquores fermentati et vini genera, cibique salina materia, facile penetrant. Quomodo carnea et viscida, non implendo, stimulent, difficilius explicatu est. Sed hanc quoque rationem aliquid in se habere, fidem facit eadem in ventriculo non per molem stimulans.

Utrumque hoc potestatum nocentium genus, tam abundantiam gignendo, quam stimulando, agens, seminium, ante intus existens, et iisdem causis, lentius admotis, ex parte genitum intendendo, et ex aberratione morboſa in justum mor-

bum

bum vertendo, hunc inferre possunt. Nec a tali causa sine ea quae mox exponetur, inflammationem quandoque esse dubium est. Stimulantibus supra dictis, ipsorum pulmonum, ut in loquendo cantandove, sive diutius sive vehementius, exercitatio, adjici potest. Quae tamèn rarior est quam

Spasmus,

Inflammationis sic origo. Hic summi corporis simul et ipsorum pulmonum arteriolas extremas occupans, praeterquam quod, humores intus vertendo, ibi congestionem creat, et sic potestatibus implentibus annumeranda est; etiam proprio, quem ipse dat, stimulo, impetum potenter auget. Qui cujusvis spasmi effectus fatis notus est. Sed quo propria ejus, de quo hic agitur, spasmi actio clarior et illustrior sit, eum

A Frigore

Esse dicendum est. Frigoris in corpore humano opus, ut recta et propria natura tam sedans est, quam ei contrarium caloris excitans*,
ita,

* Cull. Pr. Lin. LXXXIX.

ita, partim per corporis animati legem, partim per communem, hoc et omnia inanimata adstringendi, proprietatem, duplex praeterea est, stimulan-
s et adstringens. Sedans quo, si satis magnum est, ad vitam ipsam extinguendam pergit, a quaestione praesente alienum est. Ejusdem ubi gradu minus est, aut brevius admovetur, sedans opus adstringente superatur. Quod hac ratione fieri videtur: Astringendo frigus, in extrema summi corporis, quibus recta incumbit, vascula, tanquam firma simplicia, agens, horum, ex quibus constant, particulas propius inter se adducit; qui effectus plus minusve ad universa corporis vasa transfertur. Vasorum sic diametris, dum eadem sanguinis copia intus est, imminutis, is difficilius transfluit, eoque vasa distendit. Distentio tonum seu fibrarum muscularium in contractionem nisum dat. Cumque tonus, qui ab inhaerente, haec a nervosa, nervosa ab animali potestatibus, pendeant †, et omnes in cerebri demum actione ultime consistent, his omnibus auctis, augeatur; contraque ipse aliunde, ut a sanguinis perfluentis distentione, auctus eas omnes augeat; ita frigus, vasorum recta distentionem efficiendo, eventu cerebri actionem auget, sui que ipsius operis sedantem

† Cull. Physiol. XCVII.

tem effectum tollit. Eandemque ob causam, quia vasorum et ipsius cordis actio a cerebri pendet, frigus, illam augendo, hanc auget, omnium vasorum diametron restituit, et sic adstringentem suum effectum, dummodo adstrictio non spasmodica, eoque sublato difficilior sit, resolvit. Hac ratione frigus extremorum ubique, cum summi corporis, tum ipsorum pulmonum, vasorum fines adstringendo, in omnibus diathesin inflammatoriam, in quibusdam extremis, inflammationem justam efficit. Estque longe frequentissima tam pneumoniae, quam reliquarum omnium phlegmasiarum, causa occasionalis. Qui morbi omnes ita oriuntur, ut, quamvis seminium facientia, cum valide incumbunt, et exquisitum hoc reddunt, simplice sua vi, nullo alieno auxilio, morbum inferre posse videantur, et interdum quoque inferant; multo tamen saepius non sine aliarum potestatum ope, et prae caeteris frigoris, inferant. Similique modo, quum causae occasionales, et prae caeteris frigus, mera vi, et sine omni seminio, facere morbum possint; hunc tamen, non conjuncta seminii actione, fieri rarissimum est. Quo modo ab utroque causarum genere morbus concitetur, nunc dicendi tempus, scilicet, sub

CAUSA

CAUSA PROXIMA

Est. Quae, quoniam omnia morbi, vasorum toto corpore et in parte laborante actionem augeri, ostendunt; ideo in hac quaerenda videtur.

Causae remotae jam expositae, sanguinem in arterias maximeque extremas congerunt. Congestionem idem, qui omne alias quoque, unde unde ortum, molimen, horror comitatur. Congestus sanguis arteriolas distendit; has ad majores et frequentiores solito contractiones distentio, ut stimulus, concitat. Quae congestionis effecta porro adauget sustentatque spasmodica arteriarum ubique, tam summo corpore, quam parte laborante, constrictio; dum eadem impetum in pulmones directum servat simul et universas arterias peculiari irritamento stimulat. Tali in pneumonia, arteriarum summi corporis et pulmonum fines constrictione, obtineri, ad canalisi alimentarii, et forsitan omnium ubique aliarum fines, communicari, et praecipue morbum sustinere, urinae suppressio, cutis ficitas, deficiens muci excretio, sitis, alvique, praecipue incunte morbo, compressio

fio solita, dein semper sputis, iisque largis, saepe sudore, interdum reliquarum excretionum reditu, solutus morbus, argumento sunt.

PNEUMONIAE FINES.

Praeter resolutionem, suppurationem, et gangraenam, in quas cum aliis phlegmasiis hanc definire commune est, alius ei proprius finis est; nempe, sanguinis integri, sive ruptis sive resolutis vasculis, in telam cellulosa[m] proximam effusio*. Is finis

Resolutio

Dicitur, ubi, integritate partis manente, morbus solvitur. Quod fit, cum coe[ge]stio et spasmus modica fuerint, sanguinisque auctus impetus ad superandum spasmum, vasa expedienda, et congestionem solvendam, suffecerint, ut omnia ad naturalem et sanum statum, nullo morbi vestigio superstitite, redeant.

Nec resolutio non dicenda est, ubi auctus impetus,

petus, plus solito humoris in vicinam telam cellulofam exhalando, excretionemve in vicina parte augendo, congestione vafa liberat, fpafmumque refolvit.

Denique, refolutio quoque eft, cum auctus toto corpore fanguinis impetus, in parte, quamvis diftante, humorem profundendo, diathefin totius corporis phlogifticam, eoque partis inflammatae congestionem et fpafmum, folvit.

Refolutionem comitantia profluvia.

Sine aliquo profluvio inflammatio pneumonica raro refolvitur. Sanguis e naribus primis morbi diebus profufus aliquando hunc finivit. Quod e vafis haemorrhoidalibus idem effufus, bilifve, alvo aut urina cum fedimento largo excreta, aliud alio tempore, feciffe etiam dicuntur. Quae tamen rara et infolita funt *.

Saepe morbi folutionem comitatur, et forfitan etiam efficit, calidus, tenuis, copiofus, et toto corpore diffluens fudor; quem manantem adhuc pulfum minor crebritas, calorisque et aliorum

D

fymptomatum

* Cull. Pr. Lin. CCCXL.

symptomatum febrilium remissio, consequi observantur.

Omnium vero profluviorum saepissime resolutionem comitans, ipsiusque, ut videatur, efficacissima, est humoris spissi, albi, subflavi, sanguinis aliquantulo distincti, sine multa aut vehementiore tussi, excreatio.

In omni resolutionis casu, semper plus solito in proximum parti cavum exhalatur. Sed, quia humor exhalatus ejusmodi est, nempe sanguinis mera serositas, quae facile resorbeatur; ideo partis integritati prospicitur, nulloque, ut dictum est, morbi superflite vestigio, tumultus omnis sedatur, et pristina salus redit. Idque fit, quia vel impetus moderatior est, vel vascula, in densiore membrana firmata, ei minus cedunt.

Suppuratio

Est, cum eo usque diducta impetu vascula exhalantia sunt, aut alioquin ita ei cesserunt, ut serum integrum effundant; cujus stagnantis gluten, in humorem album opacum, mediocriter viscidum, nomine pus, mutatur, serositas resorbetur.

Suppura-

Suppurationis futurae et praesentis signa.

Suppurationem futuram denunciant inflammationis symptomata, perstantia quidem, sed aliquamdiu moderatius. Jam factam testantur, satis magna doloris sine sputis remissio, spirandi difficultas permanens, horores leves et inaequales, febris hectica, circa caput et praecordia sudor, tussis secca, motu et cibis exasperata, facillimus in latere affecto jacendi habitus, et aliquando lancinantes pectoris dolores. Abscessus disruptus in sputationem, empyema, phthisin pulmonalem, aut suffocationem praesentem, interdum transit *. Estque ubi, prout, inter statum inflammatorium, aut pleurae costas contegenti, aut septo transverso, pulmones forte adhaeserint, extrinsecus, abscessus aut in abdominis cavum, perumpitur.

Gangraena,

Ubi ubi incidit, alicui trium causarum debetur, vehementi vasorum incitationi, horum tonum delenti, quo facto humor, intus in iis stagnans, in putredinem ruit; aut effusi humoris,
sponte

* Greg. Pr. of Phys. pag. 156,

sponte sua in putredinem ruentis, propriae naturae, qualis rubrorum globulorum paulo copiosius effusorum videtur*; aut denique fermento putrido in humorem, sive intra vasa, sive his effusum, agenti. Hujus in typho petechiali exemplum est. Reliquae duae gangraenae in pneumonia, si quando incidit, sed effusio magis, causae esse possunt. Sed gangraena in pneumonia rarior est, et, cum incidit, cum altero ejus fine, effusione, conjuncta, ab hac aegre discernitur, semperque perniciosi est.

Effusio

Alius inflammationis finis est. Quae saepe sanguinis, in telam pulmonum cellulosam, est, reliquum in vasis fluentem transitu prohibens, et subito suffocans. Quae effusio plerumque pneumonia peremptorum causa necis est, ut inspecto thorace patet. Saepe etiam serosus humor ex pleurae exteriori per totum ambitum facie exsudat: Qui modo, ut crusta mollis et viscida apparet, modo densior membranae formam induit, ubique pleuram, et ibi praecipue, ubi costas succingenti
aut

* Cull. Pr. Lin. CCL.

aut mediastino pulmones adhaerent, contegens, et, ut videatur, adhaesionis vinculum existens. Idem humor serosus in thoroacis aut pericardii cavis, saepissime reperitur. Nec veri non simillimum est, in bronchiorum quoque cavum eundem effundi; quod in nonnullis, qui intra paucos dies morbo erant perempti, illa humore seroso crassiusculo referta, indicare videntur. Certe ex serosa natura, cujus partem tenuiorem spiritus abstulerit, effusa eum esse, quam adeo cito pus formatum, credibilis est. Nec solum post mortem in cadavere talis in bronchiis humor cernitur, sed quandoque in vivis excernitur; ut apud Morgagnium videre est, ubi materia crassior, ore rejecta et manu explicata, bronchiorum, in quibus recondita erat, imaginem exprimebat *. Idem et in bronchiis, et in thoracis, et pericardii cavis ejusmodi humor esse videtur, ac is qui, in aliis inflammationibus, in telam celluloseam effusus, in pus vertitur; sed in thoracis et pericardii cavis non tamen in pus semper verti, quia, propter crustam eorum cavorum summae faciei obductam, partium tenuiorum absorptio prohibetur; at in bronchia

* Morgag. de caus. et sed morb. Epist. XXI. art 20.

chia magis verti, quia a ficcante aëris potestate deficiens absorptio pensatur.

Cum sputa, ut saepe in pneumonia, copiosissima sunt, eorum omnis a muciferis bronchiorum folliculis materia praeberi non videtur; cuius partem serosum humorem, modo relatum, esse, eamque, quod toties sputa purulenta sint, rationem, dandam, verisimile est. Quae ratio, purulentam materiam, quam in bronchiis De Haenius saepius animadvertit, melius, quam ipse, pus in sanguine formatum opinantis, notio explicabit †.

Postremo, hic humor, in bronchia cava saepe una cum sanguine rubro effusus, fatalem morbo finem imponere videtur. Et, cum sanguis non effunditur, tamen sero effuso, potius quam debilitatae spuendi potestati, sputorum finis, fini aegrotantis praeiens, tribuendus hoc est, quod saepe sine aliis debilitatis signis, cumque, inciso cadavere, bronchia humore plena reperta sunt, sputa erant suppressa. Utque talis effusio sine inflammationis gravioris signis incidere potest; ita, cum incidit, graviora inflammationis, quae ante fuerint, symptomata finire credenda est, et mortem, toties in hoc morbo ex improvise supervenientem, explicare.

Hinc

† Coll. Prim. Lin. CCCXXXVIII.

Hinc quoque multa peripneumoniae nothae explicabilia sunt.

SYMPTOMATUM EXPLICATIO.

Quod pulsus non solito celeriores, neque solito major calor, aliquando, sed rarius, sunt; id aut incipientis morbi lenitati, qua partis affectio cum toto corpore non communicatur, aut vasorum, in quibus inflammatio sedet, laxitati, qua illa facile dilatantur, facile effusionem, cito aut in salutem aut in mortem transituram, recipiunt,tribuendum est.

*Pyrexia aliquando, sed rarius, reliquis symptomatis praecit **, quod, contra aliarum, excepto rheumatismo, phlegmasiarum morem est; quarum ordini commune est, ut post affectionem localem pyrexia † exoriatur. Nec dubium est, quin in iis quoque pneumoniae casibus, ubi prima omnium symptomatum pyrexia est, prima tamen partis inflammatio, saltem manifesta congestio, sit. Qua existente, an ideo non protinus aliquando dolor incipit,

* Dissert. inaug. de pneum. et sed. ejus hist. hoc anno edit.

† Cull. Gen. Morb. C. 1. O. 11. Charact.

incipit, quia minus sensiles in sanitate pulmones, inflammata quamvis parte, tardius sensum mali capiunt? Cum *febris post dolorem, aut certe non ante eum, adparet**, ejus rei ratio huic cum reliquis ejusdem ordinis generibus est communis; nempe, diathesis inflammatoria in parte exquisita, cum majoribus et omnibus arteriis ad cor usque, sed modo minor, communicatur. Qui ipse status pyrexia est. *Pulsuum crebriorum, plenorum, validiorum, durorum, et celerium*, ratio ante in causa proxima reddita est. *Eorundem debilitas et mollities*, aliquando tantummodo, et provectiore morbo incidens, aut sanguinis aut feri aut simul utriusque in telam cellulosa effusioni, arteriae pulmonaris ramos comprimenti, et sic sanguinem, per pulmones fluentem, tardius ad cor sinistrum pervenire sinenti, tribuenda videtur. Vel absque compressione, idem fieri; quia per effusionem congestionem vasa liberantur, et naturalius, id est, mollius, micare permittuntur, simplicius, verique igitur similis, est. *Inaequalitas pulsuum* a debilitate, quam provectior jam morbus et violentior effecerit, esse quidem potest; verum eandem inaequali, sanguinis ob effusionem, alibique aliam adhaesio-

nem,

* Dissert. inaug. de Pneum. et sed. ejus hist. hoc anno edit.

nem, et alia impedimenta, qualia multa saepe, subsunt, ad cor sinistrum transitui sanguinis obstantia, haud paulo saepius deberi, facilius crediderim.

Spirandi difficultas difficili etiam sanguinis per pulmones transitui debetur; quia vasa aërifera, a sanguiferis turgidis et distentis compressa, idoneam aëris copiam, quin rursus haec, praecipue arteriolas inflammatas, comprimant, doloremque excitent, recipere non possunt. *Difficilior autem inter trabendum spiritus est*; quia haec aëriferorum vasorum distentio, quomodo dictum est, comprimendo cum alia, tum inflammatas arteriolas, dolorem toties renovat, quoties aër irruit. Quin, ut supra in historia dictum est, difficili pulmonum, propter impedimenta obstantia, explicationi difficilis spiritus ex parte imputanda est.

Spiritus simul et decubitus quatenus, inclinato in latus laborans corpore, facilior est; id fit, quia, in hoc corporis jacentis habitu, pressione hujus cavus thorax in illo latere non tam augetur, quam, ubi undique liber est, minorque sic ejusdem cavi distentio minus ibi doloris dat, ubi solum dare potest; simul maxima distentio in eam partem incidens, quae non aut minus afficitur, praecipue diaphragmatis et muscutorum abdomi-

nis actione, quod spiritui perficiendo deest, absolvit. Quod si, ut saepe fit, ex pulmone istius lateris, pleurae costas tegenti adhaerente, dolor magis oritur; hunc eo minorem fore, quo minus pars adhaerens motu distrahatur, haud difficile intellectu est. Nam, licet inter trahendum pariter et emittendum spiritum, contigui pleurae pulmones fiat, et totum thoracis ambitum accurate co pleant; in omni tamen adhaesionum casu, fibrae adhaerentes aliquo modo vellicentur: necesse est. Alia autem hanc rem explicandi ratio est, ut affectionis internae et symptomatum rationem non semper eandem esse dicas, nec illius magnitudini dolorem semper respondere; quod in effusione praecipue verum est. Si igitur, corpore in id latus inclinato, quod sanius altero, aut non omnino aegrotare, percipitur, cum decubitu spiritus et alia difficiliora sunt; ejus non tam sanitas lateris, quam celatus morbus, causa esse potest. Quem morbum saepe humorem effusum esse, incisa cadavera docent. Is pulmonem istius partis undique premens, in illo positu, ubi ille, minus alioquin explicatus, quam maxime liber esse requirit, insuper impediens obruensque, spiritum, eoque decubitum, non afficere non potest. Sed et huic contrarium quoque usu saepe venit;

nam

nam *aliis, inclinato in integrum corpore, commodior* decubitus simul et spiritus est. Cujus rei ratio eo difficilior et perplexior, quo illius verior aut probabilior, sit necesse est. Neque ego tam arctum nodum soluturum me promitto. Certe aut futilis ratio jam reddita est, aut contrarii effectus contraria causa quaerenda. Doloris omnis in pneumonia causa duplex est, adhaesio commota, et inflammatio, affectorum vasorum plenitudine aut compressione augescens. Illa a praesente quaestione abest. Hae dolorem et decubitum difficiliorem, ubi in latus aegrum decumbitur, efficiunt, ipsaeque explicatae, quo illorum ratio explicetur, dabunt. Facilior igitur in integro latere, id est, in aegro difficilior, decubitus est, majorque dolor; quia, in hoc corporis situ, pulmo lateris quod premitur, musculis intercostalibus tollere costas impeditis, minus amplificatus, difficiliorem per se sanguini transitum praebet. Hinc, ex data sanguinis copia, minus explicatorum vasorum par distentio dolorque, ac, majore copia per vasa explicatiora perfluente, nascentur. Si *in neutro latere jaceri potest*, id etiam majorem congestionem et impetum auctiorem significat, quam ubi in alterutro latere decubitus paulo tolerabilior est. *Decubitus autem in tergo facilior*

eo est, quod sic costarum motus prorsus liber est. Nisi erecta cervice aliquando spiritus non toleratur; propterea quod sic, costarum, diaphragmatis, et musculorum abdominalium, liberrimus motus permittitur.

Tussim, quae pneumoniae addita nunquam adest, irritatio omnis, five ipsis pulmonibus, five asperae arteriae admota, efficit. Talem irritationem in pneumonia dant, sanguis in vasa pulmonalia congestus, aucta in bronchia exhalatio, in has aut telam cellulosa effusio, aut acris muci secretio; mucus autem semper acrior esse videtur, cum copiosius justo secernitur. Ob hoc autem saepe acrior secernitur, quod assidua tussis, tempus ei, quo in folliculis quiescens, absorpta parte tenuiore, blandiorem naturam adquirat, qua ab aëris irritatione tracheam et bronchia defendat, non permittit. Major autem aut minor tussis est, quo causae relatae plus minusve, graviorve aut levior, inflammatio, subsunt. Siccitas ejusdem, si haec initio morbi incidit, validae constrictioni arteriolas exhalantes glandulasve mucosas oblinenti, et halitum mucumve in bronchia exire prohibenti, tribuenda videtur. Eadem, provec-tiore morbo, obveniens, nimium onus in bronchia effusum, plusque, quam potestates sputatoriae ejicere

ejicere valeant, indicat. Cave igitur sputorum suppressionem debilitati tribuas, eoque a sanguinis detractione deterritus, hanc, cum magno commissi tibi malo, verisimiliorem causam negligas.

Quod vero *humida tussis* est, qualis ab initio plerumque est, ea res aut minore constrictione vascula relata teneri, aut impetum, quo in ea urgeantur humores, majorem esse, indicat.

Sputorum crassitie, tenuitate, aut colore, variantium causa esse videtur, quod modo solita exhalatio mucique secretio, modo feri major minore effusio, materiam illorum praebent. Tinguuntur eadem sanguine, quia distentio vel ruperit vascula, vel extrema ita laxaverit, ut globuli rubri eorum finibus elabantur.

Doloris alij aliam thoracis partem, plerisque alterutrum latus obtinentis, haec ratio videtur. Ut in plerisque morbi casibus ab acredine, spasmo, aut distentione, dolor oritur; ita eundem in pneumonia, sicut aliis quolibet phlegmasiis, magna muscularium, arteriolas inflammatas cingentium, fibrarum distentio, a sanguinis copia et impetu auctis pendens, haud ambigue efficit. Variat autem dolor, quia internae affectionis sedes in alio casu alia est. *Dextrum latus aliquantò saepius quam sinistrum dolere*, supra in historia dictum est.

Sed

Sed hoc exiguo fine discrimen est *, eoque explicatio ejus vix operae pretium aliter est, quam, ut, si saepius alterutrum latus altero doleat, in eo etiam latere inflammationem intus esse, laterisque, ubiubi sit, dolorem adhaesioni, cujus ante explicata ratio est, saepe deberi, dicas. Utque lateris pars, aliarum omnium saepissime dolens, *circa sextam aut septimam costam mediae fere longitudinis, vel paulo anteriùs*, est, ita an aequae saepe membrana, ei intus respondens, inflammetur, haereatve oppositae pleurae pulmo, necne, in incisis cadaveribus explorandum est. *Vehemens et pungens dolor* est, quia in vasis, quae membrana densior firmat, eoque impetui minus cedentibus, sedet inflammatio. *Eundem obscuriorem obtusio- remque, quod aliquando, sed multo rarius, fit*, facere videntur vascula inflammata, sanguinis impetui cedia, serumque, aut aliquando etiam sanguinem, in telam cellulosa effundentia. Quod, vasorum distentionem tollendo, molliores arteriarum pulsus, sui que copia et onere, *ponderis sensum*, facit. Si *circa sextam costam saevior dolor est*, verisimillima ejus doloris causa mihi est, costarum motus adhaesiones, saepius illic, quam ob causam ne-

scio;

* Differt. inaug. Neufvil. supra relat.

scio, incidentes, vellens irritansque. *Lancinantes aliunde alio dolores*, vel plura simul loca inflammari, vel ex uno ad plura consimilem affectionem communicari, vel motum, in quo positus dolor sit, per membranas ad harum fines, aut eo usque, ubi hae puncto fixo adnectuntur, propagari, significant.

P R O G N O S I S.

Morbi futuri iudicium a pyrexia, spiritus, tussis et doloris statu, petendum est.

Igitur pyrexia vehemens, magnam congestionem et validum spasium indicans, periculo est. Quod spiritus difficultas ita denunciat, ut in alterutro latere decubitus non tam malus, quam in neutro, aut in tergo, neque in hoc, quam erecta cervice, sit; pejorque etiam eventus metui possit. Cum ne in hoc corporis habitu quidem spiritus, nisi turgescere et rubente vultu, sudore circa caput et cervicem promanante, pulsibusque ordinis expertibus, peragitur, haec congestionis intus vel effusionis, eoque periculi, magnitudinem pro sua vehementia denunciant.

Tussis

Tussis crebra et vehemens, dolores exasperans, congestionis quoque, inflammationis, aut effusionis intus index, cujusque satis ante causae explicatae sunt, malum morbum ostendit.

Cumque raro vel nunquam sine sputis morbus resolvatur; ideo tussis sicca, extremas pulmonum arterias validissime constringi patefaciens, semper mala nota est.

Ut sputorum materia crassa, alba, subflava, sanguine paululum tineta, larga et sine vehementiore tussi rejecta, morbi ad resolutionem tendentis testimonium est; ita his notis cavens ancipitem morbi statum exhibet. Ejusdem vero a colore tractae notae plerumque sunt fallaces *.

Dolor acutus, spiritui multum officiens, eo signum malum est, quod magnam inflammationem subesse testatur; qui tamen vix periculi tantum, quantum dolor obtusus, comitante spiritu difficili, denunciat; et ob hanc quidem causam, quod ille inflammationis, facilius imminuendae, hic effusionis, cui, paulo majori, subveniri nequit, magnitudinem declarat.

Dolor ab altero latere in alterum transgressus, five prius affectum, five non deferat, malae potius notae est; quia diathesin inflammatoriam,

in reliquo corpore magnam, in pulmonibus exquisitam, ostendit.

Delirium, pneumoniae superveniens, periculi semper nuncius est, quia ad cerebrum affectionem pervenisse documento est. Idem a peculiari septi transversi vitio subnasci, supra refutatum est.

Pneumoniae vehementis resolutio intra primos septem dies plerumque incidit, mitioris in aliquem alterorum septem dierum saepe differtur.

Eiusdem finem exitialem aliquo primorum dierum septem incidere consuetum est: In paucis serius mors obvenit.

Aliquo die a tertio ad septimum remittens dolor adstantes, praecipuum malum dolorem, huiusque et morbi statum eundem esse, credentes, vana spe saepe ductos decipit. Redintegratus enim saepe vi majore morbus, simul illam remissionem a sanguine aut sero, sicuti ante explicatum est, effuso fuisse, simul haud laetum eventum futurum, patefacit *.

F

Est

* Cull. Pr. Lin. CCCXLII.

Vid. Cleghor. Dis. of Minor. quid de fine huius morbi, et praecipue de fallace hac remissione, dicat. Fallacem hanc remissionem materiae morbigicae Cleghornius tribuit. Sed, ut alia, quibus repudiata ista pathologia refellitur, argumenta omittam, certe in unam parvam partem congeri, in aliam ac distantiore transferri eam

Est ubi, decedente circa secundum aut tertium diem morbo, externam partem erysipelas occupat. Quo ibi fixo, a pulmonibus impetus avertitur, nec redit dein pneumonia.

M E D E N D I R A T I O.

Confecto de reliquis morbi partibus sermone, ad praecipuam illam, curationem, transeundum est. Hujus consilia medendi sunt,

- I. Irritationem tollere;
- II. Auctam vasorum toto corpore, et in loco inflammato, actionem imminuere;
- III. Sputorum rejectionem expedire. Ad

Primum Consilium

Explendum, irritatio omnis tollenda est. Huic convenientium remediorum primo memorandum

Administratio antiphlogistica est *. Ex hac ad rem maxime est calorem omnem vitare. An
frigoris

materiam, haud facile explicabile est. Sed nostra ejus rei ratio incisione confirmata est.

* Cull. Pr. Lin. CXXI. ad CXXVI.

frigoris etiam usus respondeat, nondum a pathologis constitutum est. Hoc vero constat, potius in frigoris partem inclinandum, eamque, si non etiam inferiorem, quae mercurium in sexagesimo thermometri gradu teneat, temperiem eligendam *. Locutio, ut pulmones male exercens, vitanda. Stimulanti cibi generi, carni, id quod levius est ex farinariis anteponendum, idque ipsum, quo concoctu expeditius et minore stimulo fit, fluens adhibendum.

Ad irritationem tollendam apta quoque sunt refrigerantia quaedam. Eorum praecipua, et sola fere in omni interna inflammatione adhiberi solita notave, sunt acida omnia, rite diluta, et sales neutri. Ex acidis, vitriolicum et vegetabile potissimum in usu sunt: Quorum hoc, quia liberius et copiosius adhiberi potest, alvoque laxandae accommodatius est, illi anteponendum. Ex salibus neutris, potissimum, refrigerandi causa, adhibitum nitrum est. Quod, quia nauseam movet, potione non miscendum est. Acida pariter et nitrum, tussim saepe, sed nisi in paucis, qui proprios habitus, qui *ἰδιοσυρρετικαὶ* Graece nominantur, habeant, non ita movent, nec cum eo incommodi, ut ab utili eorum usu ideo abstinendum sit.

His

* Ibid. CCCXLIX.

His remediis irritationi obviam eundum tam initio, quam omni tempore morbi, est. Quibus unum, licet diverso morbi tempore, et sub rebus diversis, adhibeatur; tamen communi huic consilio cum iis quia convenit, hic quoque, ne de iisdem rebus sermo disrumpatur, adjiciendum videtur. Id

Opium

Est. Opium circa principia, priusquam sanguinis detractio, vesicatoriorum impositio, et reliqua aut relata, aut mox referenda, remedia, doloris et spirandi difficultatis levamen attulerint, et diathesin phlogisticam magna ex parte solverint, manifesto detrimento est, universumque genus nervosum irritando, haec ipsa symptomata, hanc diathesin auget. Contra, cum haec remediis magna ex parte soluta sint, jamque tussis, praecipua symptomatum perstantium, et somni prohibiti causa sit, tum opium, somnum reducendo, et inordinatos motus compescendo, plus boni, quam, irritando et diathesin phlogisticam excitando, mali demum praestat. Idem ut sputa suppressere videtur, ita, stagnandi in suis folliculis, quod ante per tussim fieri non potuit, muco copiam dando, quoque
hujus

hujus acrior et tenuior pars absorbeatur tempus permittendo, reuera non supprimit, sed perfectiora, et ejusmodi materiae quae concocta dicitur, efficit. Quod, ut

Secundum Consilium

Proposuimus, ei accommodatur arteriarum tensionem et tonum imminuere. Quae id praecipue efficit, sanguinis detractio est. In qua hoc primum requiri videtur,

Unde

Esse debeat? Si vasorum ortus et divisio spectetur, neutrum alteri anteponendum latus videatur: Si ex viciniore ad laborantem loco detractio, ad ejus lateris vasa levanda, tensionemque imminuendam, magis pertinere reputetur, in proximo brachio incidendam venam judices; ita tamen ut, siue aegrotantis, siue chirurgi commodum aliquod postulet, ad alterum decurras.

Quantum

Detrahendum humoris vitalis sit, proxima quaestio est. Haec nullum praeceptum perpetuum

um

um recipit, morbiq; magnitudo, et vires aegrotantis respiciendae sunt. Quibus datis, regula esse potest, ut aut ad symptomatum levamen, aut, si ea forte intervenerit, ad animae defectionem detractio continuetur, cumque raro una satis sit, et, quantumvis felix prima fuerit, redintegrari symptomata soleant; igitur,

Quoties

Iteranda detractio sit, requirendum quoque videtur. Ad quod respondendum est, simul ac symptomata redierint, et redintegratum malum fuerit, licet id intra ejusdem diei spatium incidat, ad scalpellum haud cunctanter recurrendum. Quae altera detractio libera esse debet, et saepe priori largior convenit. Cum enim aliquando accadat, ut, propter animae defectionem, ante detrahendi finis primo tempore imponatur, quam satis sit detractum, jamque, quod saepe quoque evenit, toleretur magis, et sine ista defectione remedium; ita illud incommodi hac et futuris, si iis opus fuerit, detractionibus largioribus recte pensabitur.

Quamdiu

Quamdiu

Iterandae detractiones sint, nunc requirendum est. Licet primo triduo omnis sanguinis detractione, quam postea, efficacior sit; tamen, post quatuor dies, si omissum forte ante sit, non fugiendum remedium; immo ob hoc ipsum, quia omissum aut quia parcius ante fuerit, accuratius erit urgendum. Quin et quolibet tempore, intra quatuordecim dierum spatium, vel etiam post id, si supurationis incipientis signa absint, postque fallacem, de qua in prognosi actum est, remissionem, si malum forte redintegretur, vena recte inciditur.

Apud multos institutum fuit, ut sanguinis, cum idonea sputatio constituta esset, detractione desisteretur. Cui sputationi, si circa morbi principia constituta est, nihiloque secius symptomata tamen urgent, quamvis bene procedenti, curatio non committenda est. Solumque, postquam, provec-tiore morbo, symptomata multum remiserint, ei, si largior forte et liberior fuerit, confidere tutum erit. Adeoque primis diebus non sistit sputa sanguis ademptus, ut e contrario expediat*. Solo provec-ti

* Cull. Pr. Lin. CCCXLVIII.

profecti aut extremi morbi tempore, cum diurnitate hujus et detractionum magnitudine exhaustae vires sint, jamque in telam cellulosam effundi humor incipiat, sputa sanguinis missio reprimere, ac ne sic quidem debilitando, sed effusioni favendo, videtur †

Quantum in summam

Et toto morbi decursu detrahendum sit, nihil, ut ante dictum est, certi et perpetui statui potest. Adultus homo, quam tenerioris aut provectoris aetatis, vir quam mulier, robustior quam debiliior, plenior et sanguineus quam tenuior et atrabilarius, sanguinis ante missionibus affuetus quam inaffuetus, hunc et similes in inflammatione positos morbos, ante expertus, quam horum semper expers, idemque hyeme et vere, quam aestate aut autumno, frigore quam calore, facilius jacturam tolerat. Quorum omnium rerum judicium prudentiae medentis credendum est. Quod ad mensuram attinet, magna medicorum inter se dissentio est.

Sydenhamus uncias XL Trillerus X vel XV, ter quaterve detrahendas; Lieutodius XII unciarum

† Cull. Pr. Lin. CCCXLVIII.

arum triplicem, forsitan quadruplicem detractio-
nem, solam tutam, omnem supra cum magno
periculo, esse contendunt. Sydenhami detrac-
tiones minores debito fuisse, et absque veficato-
riis non suffecturas, Pringelius existimat; sed,
quantae esse debeant, ipse non statuit. Cleghor-
nius minimam suam unius detractiois mensuram
unciarum XVI fuisse, solitam magis XX aut XXIV,
eamque eodem die iterasse, plusque crastino de-
traxisse, et si postea redirent quolibet tempore
symptomata, XII, XVIII vel XXIV, intra ejusdem
diei spatium, adjecisse sese dicit *. Eratque haec
maxima ejus mensura.

Cullenus celeberrimus, quem auctorem aliis
anteponimus, in adulto mare, mediocri robore,
sanguinis librae Averdupoensis detractioem ple-
nam, infra uncias XII exiguam, supra XX largam,
quatuorque aut quinque librarum per bidui aut
tridui spatium, maximam quae tolerari possit, ex-
istimat; sed, in longiore temporis spatio, majoribus
intervallis, etiam largiore opus esse posse, judicat.

Et Boerhaavianum praeceptum, quod ad cru-
stam solutam detractioem continuandam posuit,

G minime

* Illius pondera infulae solita erant, quarum XIV
paria XVI nostris sunt.

minime bonum est. Perquam enim inaequalis crusta est; quippe quae nequē semper a putridis casibus absit, neque semper in inflammatoriis subfit, et saepe, ubi nullus omnino morbus est, detracto forte sanguine, conspiciatur. Quin et, pro varia aëris temperie, detractionis ratione, figuraque et capacitate quo recipitur vasis, insuper variat. Et, quanquam cum aliis notis haec aliquantum, in sanguinis detrahendi copia dijudicanda, valet; tamen sine iis nihil fere significat. Eoque, tum ubi quantum, tum ubi quoties, tum ubi quamdiu, tum ubi quantum, in summam, sanguinis detrahendum sit, inquiritur, non crusta, sed, una cum hac, notis propositis, judicandum.

Cum sanguinis jam tantum detractum sit, quantum tuto hoc modo possit, communi

Localis Detractio

Succedit. Quae tum maxime requiretur, cum dolor, five permanens, five recrudescens, potius, quam spirandi difficultas, urgens sit symptoma. Quo in casu, quam proxime partem laborantem sanguis, cucurbitulis concisa parte impositis, auferendus est.

Alci

Alvi purgatio,

Ab aliis laudata nimis, ab aliis vituperata, similem effectum, ac sanguinis detractio, sed non parem, praestat. Eoque neque, ut Sydenhamo in hac et aliis phlegmasiis placuit, pro illa, ut vicarium remedium, adhibenda, neque contra duritiem non prospiciendum. De qua, in administratione antiphlogistica, jam dictum est. Sed, praeterquam quod stimulus, a duritie ortus, vitandus; ut ibi demonstratum est, arteriolarum, liquorem intestinale in intestina exhalantium, et glandularum, mucum eodem emittentium, secretiones, clysteribus mollientibus subinde auctae, aliquem usum praestant.

Ad idem hoc commune consilium explendum, nempe, arteriarum cum tensione tonum imminuendum, pertinet, extremis iis spasmus adimere. Hoc, ex internis remediis,

Diluentia

Optime, vasa extrema implendo molliendoque, praestant. Quae quoniam, pro aquae, quae in iis insit, copia, diluunt; ea igitur potissimum potui

tui danda est. Quoque gravior sit, hordeum, avena fructusve maturi ei, incocta adjicienda sunt. Talis potio liberius paululumque simul, ne distentus ventriculus spiritui, ultro laboranti, officiat, et tepida, ingerenda est.

Sudorem moventia,

Quamvis, ut supra in prognosi dictum est, pneumonia saepe sudore judicetur, non tamen, ne, eorum usu diathesi inflammatoria aucta, morbus exasperetur, nisi caute, tumque solum, cum post symptomatum remissionem bonus forte sudor sponte, libere, et toto corpore, erumpit, ad hunc leniter fovendum adhibenda, et sic etiam cum caloris pariter et stimuli quam minimo, videntur. Quorum contra usu, ubi partibus sudor naturalis continetur, ubi viscidior est, et magna spirandi difficultas adhuc permanet, ut manifesto periculo futuris, desistendum est. Hac cautione adhibita sudorem moventia, spasmodicae vasorum extremorum constrictioni resolvendae sunt. Eodemque

Emetica,

Emetica,

Nisi, ne obsint, cautio quoque esset, opere suo pertinent. Pleuritidis principio, Cleghornius, hausta aqua tepida, ventriculum detergendum purgandumque judicat. Verum enim vero, licet non impune solum, sed et utiliter, adhibitus dicatur, iusto tamen vomitu, ne, partem inflammata commovendo, noxae sit, abstinendum; proque eo nauseam movens emeticorum potestas, quae, opere constantiore validius humorum impetum ad cutem, eoque a pulmonibus avertens, ad spasmum solvendum, efficacior est, quaerenda recte videtur. E remediis externis,

Balneum

Quidem, fomentorum et cataplasmatum forma, parti dolenti adnotum, nec improspere adhibitum est; Cujus vis relaxans pariter et antispasmodica, ut ex aliarum viscerum phlegmatarum curationibus patet, non prodesse non potest. Sed eo inde minus auxilii sumendum, quod incommodus ejus usus est, et majori vesicatoriorum virtuti postponendus.

Vesicatoria,

Vesicatoria,

Quod ad actionem eorum attinet, aliis stimulatricem hanc, aliis septicam, aliis purgantem, antispasmodicam aliis, opinantibus, varie explanata sunt. Quam stimulatricem esse, inflammatio, ab ea in cute accensa, haud obscure docet. Qui stimulus tamen saepe levior, et ejusmodi est, qui totum corpus non tangat; graviorque quando et tantus est, quantus commovendo corpori toti sit, sero a parte affecta effuso, resolvi ex toto videtur*. Tantillum vero cantharidum, quantulum absorbetur, humores et sanguinem attenuandi facultate non valere, cum veri et rationis similitudo, tum verum ipsum, fidem facit; ut ex vesicatoriorum in typhi et synochi, qui morbi ad naturam putridam adeo vergunt, curationibus colligi licet. Purgans eorum seu humorem detrahens virtus aliquid, sed nunquam corpori universo movendo par, est. Nullum igitur horum praecipuum eorum opus est. Quod, ad cutem derivando, et in hanc humorem effundendo, inferioribus vasis relaxandis habile, et sic antispasmodicum;

* Cull. Pr. Lin. CLXXXV.

modicum, esse judico. Quod judicium nota nunc vesicatoriorum adversus spasmos potentia, ut in colica, ut in dysenteria, et omnibus viscerum fere phlegmasiis, confirmat. Eiusdemque virtutis causa in pueumonia adhibentur. In qua quam primum, et quam proxime partem laborantem, imponi debent. Joannes Pringelius Eques, cum forte chirurgus aberat, eum, sanguinis prius detrahendi causa, non expectabat, sed, imposito protinus vesicatorio, satis habebat, si, ante stimulum a cantharidibus coeptum, ille ad detractiorem rediisset. Sed quoniam hujus effectui stimulus iste, irritando, adversatur, ideo non prius imponi vesicatorium, quam sanguis semel, aut, in vehementiore morbo, ne altera detractio, protinus necessaria, etiam in illud opus incurrat, bis detractus fuerit, oportet. Quo facto, vesicatorii irritatio, ante tertiae detractiōis necessitatem, peracta sit necesse est. Vesicatorium unum, si dolor et spirandi difficultas permaneant, satis non erit, renovato erit opus; quod perpetuo, quod nuncupatur, ut efficacius, anteponendum est. Idem, siue unum siue duo aut plura requirentur, non supra partem diffitam, ubi minus valebit, sed alibi cubi thoracis, et quam proxime locum dolentem, imponi debet.

Expositis secundi remediis; ad

Tertium

Tertium Consilium

Transeundum est. Cum, ut supra relatum est, pneumonia per sputa praecipue solvatur, ideo salutari illi excretioni in primis consulendum est. Igitur

Sputum expedientia,

Quae Expectorantia barbare vulgo vocantur, in eum finem tractantur. Quorum nullum paulo efficacius est, et quaedam, cum acria stimulantia sint, etiam tuta esse nequeunt. Gummi calefaciunt, scillae minus, sed efficacia carent, nausaeque, quam movent, incommodant. Omnium aliorum medicamentorum antimonialia, ita data, ut nauseam moveant, huic usui maxime accommodata sunt. E quibus Tartarum emeticum reliquis formis praestat, quia hujus, quam earum, dosis certior reddi potest. Alkali volatile, quod usui est, quia potenter stimulat, in proVecti morbi tempora reservandum est. Mucilaginosae et demulcentiae oleosae, ut sputum expedientia, quia corpore non propria natura recipiuntur, ideo nihil agunt; nec, si reciperentur, tam parce data, quam

quam vulgo dari solent, univerforum humorum acredinem tegere possent. Solusque eorum usus esse videtur, mucum, acredine sua membranam glottidis irritantem, et sic ad crebram tussim stimulantem, tegere, effectumque ejus, tussim, sedando, ut is in folliculis stagnans, acriore parte absorpta, mitior sit, efficere.

Aquae calentis vapores, ore in pulmones accepti, calore pariter et madore partes relaxando, et muci defectum supplendo, agere videntur. Ei herbae mollientes, quae appellantur, aut acetum, vulgo adjici solent. Quae, quia in calore, qui pulmonibus praecipue inflammatis admoveatur, idoneo, copiosius non assurgunt, inutilia sint necesse est.

Perducto ad finem hoc opere; in eo me maximi viri Culleni mentem ubique fere secutum, tempestas haec dicendi est.

F I N I S.

